

‘Ett nytt sätt att vara bibliotek på’

Förslag till Biblioteksplan för Västerviks kommun 2017 – 2021

Innehåll

1. Inledning och sammanfattning
2. Biblioteksplanens formella grund
3. Folkbibliotekens vidgade roller
  - a) Biblioteket som nätverksaktör
4. Kommuners förnyade intresse för folkbiblioteken
5. Bibliotekets målgrupper
  - a) Den aktuella kärnanvändargruppen
  - b) Bibliotek för utsatta användargrupper
  - c) Bibliotek för barn
  - d) Västerviks musikbibliotek & visarkiv
  - e) Uppsökande verksamhet och skolbiblioteken
6. Bibliotek för alla kräver bättre och mera öppna bibliotek
7. ‘Meröppna bibliotek’
8. Spartider i Västerviks kommun och fallande besökstal
9. Bibliotekslokalerna
10. Det aktuella tillståndet i organisationen – biblioteken i Västerviks kommun
11. Identifierade behov gällande åtgärder till stöd för biblioteksutveckling

- 12. Biblioteksplanens strategi: ”Ett nytt sätt att vara bibliotek på”**
  12. A Vår vision
  12. B Att öka besökstalet och göra biblioteket till en mer levande plats
  12. C Att utveckla en öppen, digital lärandemiljö och plats för eget skapande
  12. D Att utveckla biblioteket till ett offentligt favoritställe för barn och deras familjer
  12. E Att se över biblioteksstruktur och betjäningställen i kommunen
  12. F Att stärka och utveckla personal och organisation
  12. G Effektivisering, digitalisering och prioritering

13. Styrdokument

1. Inledning och sammanfattning

Förutsättningarna för att driva biblioteksverksamhet är under snabb förändring. Därför är folkbiblioteken i allmänhet i gång med omvandlingsprocesser. Den rörelse, som sker på området runt omkring i svenska kommuner, är också i sin linda på Västerviks bibliotek, men det är nu tid att bjuda in till en större målinriktning och radikalitet i utvecklingsarbetet. Denna plan syftar till att stödja de behov och möjligheter som ligger i tiden genom att prioritera följande tre övergripande mål:

- Att flytta biblioteket från en analog till en digital verklighet, både för att utnyttja digitaliseringens möjligheter men också för att framstå som ett modernt och aktuellt erbjudande för befolkningen i Västerviks kommun.
- Att utveckla och återskapa biblioteket som en accepterad och gemensam resurs för hela Västerviks kommun.
- Att lyfta blicken och öppna biblioteket mot omvärlden samt att prioritera utveckling genom samarbete med externa partner, föreningar, medborgare och andra intressenter.

Även om det blir en stor uppgift för bibliotekets organisation att realisera den föreslagna planen, bedöms denna vara helt nödvändig för att kunna erbjuda kommunens medborgare en relevant, modern och framtidsbärande biblioteksverksamhet.

Biblioteksplanen har en radikal karaktär, därför benämns den:

‘Ett nytt sätt att vara bibliotek på’

Till grund för biblioteksplanen ligger följande:

- Tidigare utarbetad översyn av biblioteksverksamheten, samt annat tryckt material i form av strategier och planer på besläktade områden samt lagstiftning.
- Statistiska data.
- Den generella utvecklingen av folkbiblioteksområdet i Sverige och övriga Norden.
- Samtal och intervjuer genomförda under 2016 av en extern konsult genom besök vid berörda förvaltningar inom kommunen, vid huvudbibliotek och filialer, möten med bibliotekets personal och organiserat workshops med personalen.

2. Biblioteksplanens formella grund

Enligt lag ska alla kommuner och landsting anta planer för sin biblioteksverksamhet¹. Västerviks senaste biblioteksplan gällde t.o.m. 2015 och utvärderades under december månad samma år. För 2016 togs en interim plan fram, en form av åtgärdsprogram, i avvaktan på en långsiktig strategi.

Enligt bibliotekslagen ska en ny biblioteksplan antas för Västervik kommun. Den nya biblioteksplanen föreslås löpa under perioden 2017 – 2021. Då den löper över fem år ska den ses som ett levande dokument som kan utvecklas och fördjupas under arbetets gång. Mera specifik tidsplanläggning genomförs under tiden allt eftersom, förslagsvis genom en årlig verksamhetsplan samt regelbunden uppföljning.

Enligt 36 § i skollagen ska eleverna i grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola ha tillgång till skolbibliotek.

Barn- och utbildningsförvaltningen har tillsammans med Kulturenheten fått i uppdrag av KS att ta fram ett förslag till kommunövergripande skolbiblioteksverksamhet för att säkra alla elevers tillgång till skolbibliotek oavsett skolform. Skolbiblioteksutredningen kan ses som en aspekt av biblioteksstrategin, men där beslut kommer att fattas i särskild ordning. Utredningen konstaterar att folkbiblioteket är en viktig samarbetspartner i arbetet med en eventuell skolbibliotekscentral och att dessa funktioner kan berika varandra. I rapporten belyser man en rad frågor där fortsatt ställningstagande bör tas gällande ansvarsfördelning och samverkan mellan skol- och folkbibliotek. En särskild handlingsplan för skolbiblioteksverksamheten och en eventuell verksamhetsövergång utreds enligt uppdrag och beslut kring verksamheten förväntas tas inom en snar framtid. De integrerade skolbiblioteken i Överum och Ankarsrum, som i dag fungerar som både skol- och folkbibliotek, samt det föreningsdrivna biblioteket i Loftahammar, vilket även skolan nyttjar, har inte beaktats av utredningen. Dessa kommer att behandlas separat.

Utöver grundskolor och gymnasieskolor finns också tillgång till vidareutbildning på Campus, Västervik. Om biblioteksbetjäning på denna nivå säger bibliotekslagen § 12:

”Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen. Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.”

Att förse Campus med utbildningsstödande material är inte en obligatorisk folkbiblioteksuppgift, men det är klart att de studerande är välkomna till folkbiblioteken i Västervik som alla andra medborgare.

En verksamhet som Komvux saknar som regel biblioteksstöd. Här finns en uppgift som folkbiblioteken bör åta sig även om den inte direkt är beskriven i bibliotekslagen. Detta stöds också av regionens biblioteksplan, som skriver:

”Bibliotek inom vuxenutbildning (Komvux, Folkhögskolor) ... saknar i stor utsträckning egna biblioteksresurser. Målgrupp är studerande och lärare... Vuxenutbildning finns i de flesta kommuner och använder sig i stor utsträckning av de kommunala folkbiblioteken.¹”

Ramansvar och uppföljning

Ramansvaret för biblioteksverksamheten ligger inom kommunstyrelsen.

Uppföljningsansvar: kommunstyrelsens förvaltning, kulturenheten, biblioteket.

Som myndighet på området följer Kungliga biblioteket tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna upp biblioteksplanerna som har antagits, utformats och hur de används (jfr bibliotekslagen § 18).

3. Folkbibliotekens vidgade roller

Behöver vi överhuvudtaget biblioteken, när vi har Google och våra smartphones i fickan? Det är en relevant fråga som ofta ställs av icke-biblioteksanvändare, utifrån ett vagt minne om barndomens bibliotek, överfyllda med böcker, hylla efter hylla och kanske krav om total tystnad.

Men relevanta och moderna folkbibliotek kan och ska vara något annat än hur det var för 20, 30 och 40 år sedan. Folkbiblioteken utvecklar sig utifrån det faktum att internet erbjuder obegränsad mängd av innehåll. Mycket ska betalas för, medan annat är gratis. Många data är aktuella och trovärdiga medan ännu fler är det motsatta. Biblioteken tar

sin del av uppgiften att stödja vanliga medborgare i utveckling av kompetenser för att navigera och delta som kritiska användare av digitala tjänster. Denna uppgift är också nämnd i bibliotekslagen från 2013:

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. (§ 7)

Digitalisering och internets dominerande ställning inom området information, kunskap och lärande har också satt tydliga avtryck i skolbibliotekssammanhang.

”Den digitala utvecklingen gör att biblioteken starkt påverkas i övergången från primärt pappersbaserade medier, till digitala. Behovet av informationskompetenta elever har aldrig varit större och språkutvecklande och lässtimulerande aktiviteter efterfrågas.”²

Den externa översynen av biblioteksverksamheten i Västervik från 2014 konstaterar på detta område:

”Den systemtekniska infrastrukturen är bristfällig på vissa folkbibliotek. Detta är en del av verksamheten som är svår att åtgärda inom befintlig ram och som till sist handlar om tillgänglighet. Frågan bör lyftas och ses ur ett övergripande perspektiv, kanske genom att ses över i samverkan med kommunens IT-avdelning, eftersom den berör medborgarnas behov av tillgång till datorer på folkbiblioteken. Här kanske ett övergripande kommunalt ansvar behöver tas.”

Det är redan nu, med den nuvarande öppetiden, behov för kraftig utbyggnad av internetkapaciteten på alla biblioteken samt dessutom en stigande efterfrågan på datorer från användarna. Statistiskt ligger Västervik på sista plats bland kommunerna i Kalmar län när det gäller antal tillgängliga datorer till användarna per 100 000 invånare. Situationen, som också fordrar ett stort behov av kompetensutveckling bland personalen, gör det tveksamt om biblioteken med den nuvarande digitala nivån, skall kunna infria intentionerna i bibliotekslagen § 7 nämnt ovan.

Under de senaste 30 åren har det skett en samhällsutveckling som har ändrat folkbibliotekens kända roller och metoder. Speciellt den digitala utvecklingen har initierat enorm deltagaraktivitet via de sociala medierna. De många sociala plattformarna har möjliggjort och vant medborgarna vid att själva skapa och vara delaktiga. Det avspeglar sig i biblioteksverksamheten som en öppning till mera interaktion mellan bibliotek och användare och mellan användargrupper.

Också 10-15 år med utveckling av upplevelsesekonomin har haft en smittsam effekt inom kultur, konst och turism och betyder att vi som medborgare ställer högre krav på förmedlingsstandard och kvalitet, när vi ska uppleva, lära, delta och skapa. Det gäller på utbildningsområdet och museiområdet, där det arbetas med moderna lärande- och förmedlingsformer, spelutveckling och liknande. Detta gäller även biblioteksområdet.

Det säger sig själv att det finns gränser för vad ett mindre bibliotek i en kommun av Västerviks storlek är i kraft att klara. Därför är det viktigt att hitta den rätta nivån, att prioritera strategiska insatser där det finns särskilda utvecklingsbehov och -potential; men också att efter hand avsluta aktiviteter och arbetsmetoder som på en tidpunkt har varit helt riktiga, men som har föråldrats i takt med utvecklingen. På djupet finns det behov av att man på politisk nivå, i förvaltning, bland användare och bibliotekspersonal förstår att innebörden i att vara bibliotek 2017 och framöver består i ” ett nytt sätt att vara bibliotek på”.

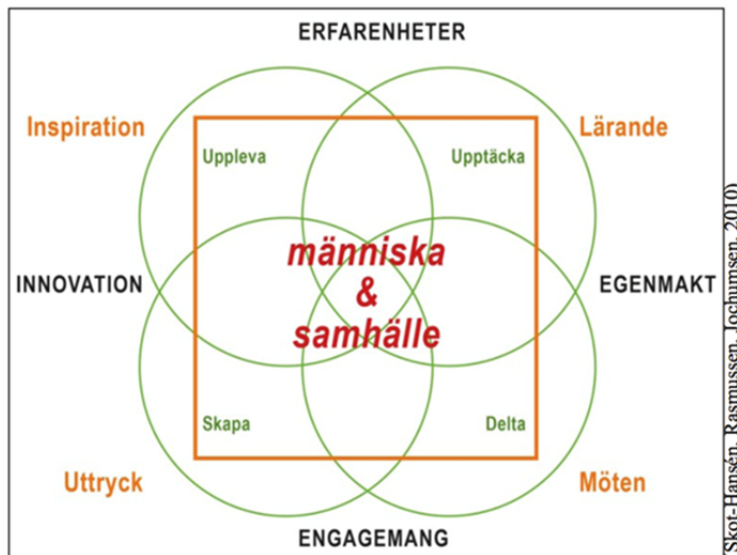
Bibliotekslagen beskriver bibliotekens huvuduppgift som följande:

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”.³

3.a Biblioteket som nätverksaktör

När biblioteket vill skapa relationer, som räcker utöver de välkända och flitiga användargrupperna, finns det behov av nya målriktade insatser. Nyckeln kan vara att inleda samarbeten med andra aktörer, som rör sig på samma fält och har kunskap på området. På samma sätt som vi, som enskilda personer, idag är upptagna av att utveckla våra individuella nätverk, bör också biblioteken prioritera utveckling av och arbetet i nätverk. Det är en bra metod för att få ut det maximala av de resurser, vi 'tillsammans' råder över.

En dansk utvecklad modell⁴ som har inspirerat i många länder, illustrerar bibliotekets nya och utvidgade roller i samhället:

4. Kommuners förnyade intresse för folkbiblioteken

Om biblioteken används mer eller mindre beror i hög grad på den generella standard och kvalitet som erbjuds. Med rätta har medborgarna i det 21:a århundradet andra krav och förväntningar på biblioteken än man hade för 20 år sedan. När kommuner idag bygger nytt eller uppdaterar sitt bibliotek, lägger de vikt vid att skapa ljusa rymliga lokaler med många olika slags sitt-, studie-, vara- och göra- platser. Böckerna är fortfarande centrala men spelar inte den avgörande huvudrollen som de gjorde de första 100 år av bibliotekens historia.

Inredningsmässigt dras de fysiska samlingarna ofta lite ut i periferin för att skapa plats till fler människor och olika aktiviteter. Samtidigt är intresset för läsning av E-böcker och andra digitala format växande.

Medborgarna svarar i regel på de nya mera inviterande och interagerande biblioteken med en intensifierad användning, mätt på antal årliga besök och antal aktivt

registrerade användare. Det är också karaktäristiskt att användarna uppehåller sig i biblioteksrummen längre tid åt gången än man gjorde för 10 och 20 år sen. Också de mest framgångsrika biblioteken har i många år tvingats konstatera sjunkande utlåningssiffror. Den tendensen kommer troligen fortsätta. Den avspeglar det faktum att mycket innehåll hämtas digitalt och att bibliotekets fysiska rum används på nya sätt jämfört med tidigare.

Välfungerande bibliotek har betydelse för städers atmosfär och för den enskilda medborgarens möjligheter för personlig utveckling och lärande genom livet. Det har också betydelse för demokratin i utveckling. Folkbibliotek i positiva utvecklingsprocesser kommer ofta framstå och fungera som mera öppna och bemötande än tidigare. Därmed ökar de kapaciteten att bjuda in och välkomna den växande mångfald som finns i befolkningen.

Överordnat kan man hävda att goda öppna bibliotek bidrar till att kommunerna blir bättre och tryggare att uppehålla sig i. Biblioteken ger alla medborgare möjlighet till att lära känna sig själva och varandra bättre och till att upptäcka värdet av den mångfald som finns i de flesta kommuner idag, även i Västervik.

Av dessa skäl har det på många ställen, inte minst i Skandinavien, blivit en utbredd tendens att städer som önskar utveckling använder biblioteken strategiskt till att understödja konkreta utvecklingsmål. Det ger mening då folkbiblioteken är de mest välbesökta bland öppna offentliga kulturella institutioner. De drar liv och rörelse till sin omgivning.

Tankarna om en ombyggnation av huvudbiblioteket i Västervik kombinerat med idén om att skapa enhetlighet och öppenhet mellan bibliotek, utställningshall, scen och övriga kulturinstitutioner, såsom t.ex. biograf, samt utomhusmiljö kan fungera som en motor för utveckling av kulturlivet i Västervik och stärka stadens attraktionskraft gentemot turister och nyinflyttade. Att förverkliga den föreliggande biblioteksstrategin förutsätter en ombyggnad av de befintliga lokalerna.

5. Bibliotekets målgrupper

Biblioteken är principiellt till för alla mellan 0-99 år. Det säger också bibliotekslagen i §2.

"Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla."

Frågan är, om var och en, som bor i eller besöker Västervik, reellt upplever biblioteket som relevant och tillgängligt? Som det fördjupas i avsnitt 8, har medborgarnas intresse för biblioteken i Västervik varit vikande de senaste åren, när intresse mäts i antal årliga besök och utlån. Det ska knappast tolkas i betydelse av att befolkning och/eller tillfälliga besökare i Västervik inte har intresse av ett modernt och välfungerande bibliotekserbjudande. Snarare ska det ses som ett tecken på outtalade förväntningar som ska uppfyllas, innan medborgare prioriterar tid att använda folkbiblioteket. Det ger också en bild av att biblioteken genom tydlig prioritering av utvalda målgrupper vill kunna nå flera, som idag inte är aktiva biblioteksanvändare.

Det är väsentligt både för den enskilda medborgaren, i olika perioder av livet, men i lika hög grad medverkar det till ett levande lokalsamhälle, gemenskap och demokrati.

5.a Den aktuella kärnanvändargruppen

Vanligtvis har folkbiblioteken en kärngrupp av mycket aktiva låntagare. De kommer dagligen eller flera gånger i veckan till "sitt" bibliotek. De är nöjda med den aktuella situationen och har inga särskilda behov av förändringar. De föredrar biblioteket i den klassiska versionen. En sådan grupp finns naturligtvis på biblioteken i Västervik. Det är en grupp av lojala biblioteksanvändare som ska tas med in i processerna när biblioteket ska utvecklas och förändras eller uppfinnas på nytt.

5.b Bibliotek för utsatta brukargrupper

Många människor väljer bort biblioteket, mer eller mindre medvetet, därför att de som utgångspunkt inte ser sig själva som möjliga biblioteksanvändare. Ofta sammanfaller detta bortval med språkliga, sociala eller utbildningsmässiga barriärer.

Framöver blir det en viktig uppgift för biblioteken att balansera uppmärksamhet, energi och resurser mellan de rutinerade och välformulerade användare som löpande ställer krav på 'sitt' bibliotek, och nya användargrupper. Nya användare kan t.ex. vara nyanlända och asylsökande med uppenbara behov av de erbjudande som biblioteket potentiellt bjuder på; men med begränsad kännedom om de möjligheter som finns och om de demokratiska rättigheter och skyldigheter, som följer med att vara medborgare i Sverige.

Bibliotekslagen formulerar följande på detta område:

"Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska..." (5 §)

Också Västerviks kulturstrategi 2016-2020 påpekar specifikt, att:

"Biblioteket ska vara en självklar plats vid välkomnande och introduktion av nyanlända och asylsökande."

5. c Bibliotek för barn

I Västervik kommun bor 36 505 personer. Här är 26 %, knappt 10 000, mellan 0 och 24 år. Gruppen barn och unga har en låg prioritet som målgrupp för folkbiblioteken i Västervik idag. På huvudbiblioteket finns några få och små miljöer med inriktning på barn, men det har inte gett genomslag i aktuella siffror.

Bibliotekens personalresurser dedikerade för barn är också mycket begränsade. Statistiken för 2015 visar att Västervik bara använder 12 % av de samlade resurserna gentemot barn. Det är den lägsta prioriteringen i länet. Mätt på antal barnbokslån 0-17⁴ år och antal barnböcker 0-17 år ligger biblioteken i Västervik näst nederst av alla kommuner i länet. Man ska heller inte glömma att biblioteken för barn och vuxna idag borde vara annat och mycket mera än bara tryckta böcker.

Ålder	Procentuell fördelning					
	Kommunen			Riket		
	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot
0-6	7	7	7	9	8	8
7-15	9	9	9	10	10	10
16-19	4	4	4	4	4	4
20-24	6	5	6	7	6	7
25-44	20	19	20	27	25	26
45-64	27	27	27	25	25	25
65-79	20	21	20	14	15	15
80-	5	8	7	4	6	5
Totalt, %	100	100	100	100	100	100
Antal (1000)	18	18	36	4 931	4 920	9 851

5

I överensstämmelse med bibliotekslagen utpekar Västerviks Kulturstrategi 2016-2020 barn- och ungdomskultur som ett särskilt strategiskt fokusområde och biblioteket som ett annat. Här heter det specifikt, att:

"Biblioteksverksamheten ska aktivt arbeta för att stimulera språkutveckling och läsande för och bland kommunens barn och ungdomar."

Om barn som målgrupp för biblioteken, skriver bibliotekslagen:

"Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar." (Bibliotekslagen 8 §)

Det finns många olika metoder för att fånga barns intresse och stimulera deras utveckling. Biblioteken behöver lära sig att nyttja dessa t.ex. genom att använda tidens digitala möjligheter men också genom att lägga vikt vid att styrka kreativiteten i arbetet gentemot och tillsammans med barn.

5. d Västerviks musikbibliotek & visarkiv

En prioriterad målgrupp på biblioteksområdet under de senaste 10 åren, är användarna av den särskilda satsning, som berör Västerviks musikbibliotek & visarkiv. Som det nämns i Kulturstrategin har initiativet betytt mycket både ur ett lokalt och ett nationellt perspektiv. Visarkivet startade som ett projekt med stöd av extern finansiering och genom donationer och finns nu kvar inom ramen för folkbibliotekets ordinarie verksamhet. Det finns stor kompetens inom området, men det saknas resurser för att kunna arbeta utåtriktat och utveckla verksamheten, bland annat för att digitalisera samlingarna. Verksamheten är profilskapande och ett varumärke för Västervik, men är inte ett krav enligt bibliotekslagen. Inom ramen för bibliotekets publika utbud kan musiken ingå som en del av den ordinarie programläggningen, men hemvisten för själva arkivet bör ses över under planperioden. I nuläget finns ingen möjlighet till extern finansiering av ett kommunalt visarkiv.

5. e Uppsökande verksamhet och skolbiblioteken

Under 2014 anlätades en extern konsult som genomförde en översyn av biblioteksverksamheten i Västerviks kommun. Översynen pekar specifikt på en problemställning kring bibliotekens uppsökande verksamhet och förvaltning av skolbiblioteksverksamhet. Det heter således:

“Kommunens folkbibliotek lägger en väsentlig del av sin arbetstid på verksamheter utanför folkbiblioteksuppdraget. Den externa biblioteksverksamheten motsvarar ca 2,4 årsarbete av ordinarie budget. Framför allt är insatserna gentemot skolor och social omsorg underbudgeterade. Här behöver tydligare avtal tas fram så att den uppsökande verksamheten kan bära sina egna kostnader.”

Som nämnts tidigare i denna text har en arbetsgrupp med representanter från barn- och utbildningsförvaltningen tillsammans med Kulturenheten tagit fram ett inriktningsförslag till kommunövergripande skolbiblioteksverksamhet. Detta förslag läggs fram som självständig punkt på KS agenda.

Vad gäller den uppsökande verksamheten är det uppenbart viktigt, som en del av en ny biblioteksplan, att få skapa klarhet i avtal mellan bibliotek och den sociala omsorgen, så att det blir bättre balans i ekonomin och därmed frigörs resurser, som kan bidra till realisering av önskad biblioteksutveckling.

5. f Personer med funktionsnedsättning

Bibliotekslagens § 4 fastslår, att biblioteken ska :

” ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.”

Biblioteken i Västervik har sedan länge arbetat för att tillmötesgå de särskilda behov som finns för att personer med olika funktionsskillnader ska, liksom alla medborgare, ha tillgång till litteratur och information. Detta goda arbete kommer att fortlöpa inom ramen för den nya strategin och aktuell planperiod.

6. Bibliotek för alla kräver bättre och mera öppna bibliotek

En av flera parametrar för moderna bibliotek handlar om antal öppettimmar. Som det ses i nedanstående översikt har biblioteken i Västervik starkt begränsade öppettider. Ingen av biblioteken har öppet på söndagar. Endast biblioteket i Västervik har öppet på lördagar, och det bara i 3 timmar. Allt som allt erbjuds väldigt begränsad tillgänglighet, som också är en del av förklaringen till de låga och sjunkande besökstalen.

Biblioteksenhet	Öppet timmar i veckan för allmänheten
Västervik	46
Ankarsrum	11
Gamleby	28
Överum	11
Loftahammar (föreningsdriven biblioteksverksamhet)	4

Öppna, levande bibliotek på lördagar och söndagar appellerar i stor utsträckning till barnfamiljer, som kan ha svårt att hinna besöka biblioteket under en stressig vardag. Men också många andra medborgare uppskattar att gå hemifrån om söndagen och delta i ett offentligt författarrangemang, lyssna på ett musikstycke, lära sig att använda modern teknologi eller läsa dagens tidning på sitt modersmål. Många människor lever ensamma i dag och biblioteket är ett utmärkt ställe att besöka själv, utan att känna sig

ensam. Levande bibliotek skapar liv i städernas centrum, något som de flesta medborgare såväl som turister sätter värde på.

7. 'Meröppna bibliotek'

De senaste åren har idén om 'meröppna bibliotek' spridit sig från Danmark till Norge och Sverige. 'Meröppna bibliotek' betyder bibliotekslokaler, som är tillgängliga för medborgare också när personalen har gått hem eller arbetar med andra uppgifter och därför inte kan prioritera den direkta servicen till medborgarna. Härmed kan lokalbefolkningen vid många tillfällen använda de faciliteter som biblioteket ställer till förfogande 24 / 7.

'Meröppna bibliotek' har utvidgat antalet öppettimmar för danska bibliotek avsevärt. 2015 var således 60 % av alla bibliotekens öppettimmar utan personal. Den enskilda medborgaren, som är registrerad som användare, tar sig in med personligt nyckelkort.

För att erbjuda 'meröppna bibliotek' krävs att allt material är stöldskyddat och att elektroniskt styrda tillträdesmöjligheter är installerade. Dessutom är det krav på inredningen så att det känns tryggt att gå in på biblioteket fastän det inte finns personal till hands. Tillika ska lokalerna löpande ses efter och städas. Det ska också finnas personaltid till indirekt kommunikation, så att rummen känns inbjudande och inspirerande.

Det säger sig själv att öppna bibliotek idag, med eller utan personal, ska erbjuda både bra internetuppkoppling och tillräcklig nätkapacitet. För många är det just det, att kunna använda bibliotekets internet och datorfaciliteter, som är motivationen för att använda biblioteket dygnet runt.

Västerviks kulturstrategi 2016-2020 säger:

"För att öka tillgängligheten för medborgarna ska möjligheten för 'meröppna' bibliotek undersökas."

Det är viktigt att inse att idén om 'meröppna bibliotek' inte är någon mirakelkur som säkrar bibliotek av passande kvalitet utan ökade kostnader. Även 'meröppna bibliotek' behöver resurser. Det kan vara bra lösningar för alla redan rutinerade användare och det är meningsfullt att ställa biblioteksfaciliteterna till förfogande för biblioteksanvändarna alla dygnets timmar. Om ambitionen är att nå ut och skapa kontakt med nya användare, måste det finnas personal till det. Med den samlade situation som kännetecknar biblioteken i Västervik bör satsningen med idén om 'meröppna bibliotek' förmodligen skjutas upp till efter 2021 och en ny biblioteksplanperiod.

8. Spartider i Västervik och fallande besökstal

Kommunens folkbibliotek har genomgått en omfattande förändring under de senaste åren. Besparingskraven har varit stora, nio filialer har lagts ned och man har tagit beslut om minskade öppettider. Den strama ekonomin har medverkat till nedskärningar av biblioteksutbudet lokalt, men framför allt har det saknats överskott till löpande modernisering och uppdatering av biblioteksverksamheten. Den samlade situationen får antas ha medverkat till den markanta nedgång av årliga besökstal som kan konstateras.

Från 2010-2014 har besökstalet på biblioteken i Västervik fallit med 39 %. Detta betyder att varje medborgare i genomsnitt besöker Västerviks bibliotek 4,6 gånger på

ett år. Nuvarande genomsnitt för landet är 6,7. Den senaste statistiken för 2015 visar en ytterligare nedgång i antalet besök i Västervik till 3,8 per invånare årligen medan talet för landet är stabilt. Vid inventeringen av antal biblioteksbesök bland alla kommuner i Kalmar län ligger Västervik som nummer 12 och är således den kommun i länet med det lägsta besökstal per medborgare i genomsnitt⁶.

I en kommande biblioteksplanperiod blir det en väsentlig uppgift för kommunen, såväl som biblioteken, att frigöra resurser så att det kan arbetas målriktat för att nå fler och nya medborgare och öka besökstalet. Den nedåtgående kurvan ska vändas för att säkra medborgarna i Västervik fortsatt tillgång till en gemensam, demokratisk, oberoende mötesplats och en inspirations- och lärandemiljö med relevanta erbjudanden till alla.

9. Bibliotekslokalerna

I Överum och Ankarsrum delar skolbibliotek och folkbibliotek fysiska lokaler, vilket gör att tillgängligheten blir något otydlig för folkbibliotekets besökare. Men när man väl har hittat fram till bibliotekslokalerna, framstår de som ljusa, vänliga och rymliga. Det kommer kontinuerligt att finnas behov för att ändra i inredning, vilket lokalerna också ger möjlighet till. Konkret är ett projekt igång som bygger om fritidsgården i Överum och skapar nya möjligheter för sammanhang och samarbete mellan fritidsgård och bibliotek.

I Gamleby, där biblioteket ligger på andra våningen i den lokala fritidsgården erbjuds rymlighet och möjligheter för nyplacering och förändringar av inredningen vid behov.

Västerviks stadsbibliotek ligger bra och centralt placerat i stadskärnan. Det är lätt att komma dit och det finns en uppenbar potential i det faktum att andra kultur- och fritidsinstitutioner är belägna i samma kvarter – inklusive biograf, konsthall, scen, ungdoms- och kulturhus/kulturskola (Mejeriet). Enligt av kommunfullmäktige antagen Kulturstrategi är utvecklingen av det så kallade Kulturkvarteret, vid Spötorget och Mejeriet, också en strategisk fråga att arbeta med. Det finns en politisk vilja att kulturkvarteret Bryggaren ska värnas.

Utformningen av de konkreta bibliotekslokalerna i centrum ger en bild av förvirring, frånvaro av sammanhang och olämplighet med hänsyn till praktisk arbetsorganisering. Den aktuella fysiska inredningen är personalkrävande med tre utlåningsdiskar. Frigörelse av personaltimmar är ett nyckelämne i en kommande biblioteksplanperiod. Därför rekommenderas en ombyggnad som skapar mer överblick och transparens. Samtidigt ska utformandet av det fysiska biblioteket nytänkas, om KS väljer att följa denna biblioteksstrategis rekommendationer och stödja ambitionen om "ett nytt sätt att vara bibliotek på".

Förberedelserna är redan i gång, eftersom KS har givit förvaltningen i uppdrag att se över lokalerna. Utredning pågår av Kulturenheten i samverkan med Västerviks Bostadsbolag AB.

Lokalmässigt är det viktigt att lägga vikt vid:

- Stor flexibilitet
- Lätt att överblicka och ge service från ett konkret, centralt serviceställe
- Flera- och mera varierade sittmiljöer
- Plats till digitala lärande- och görandemiljöer
- Plats till barn och deras familjer
- Plats till studie-, läs- och intressegrupper

10. Det aktuella tillståndet i organisationen – biblioteken i Västervik

2014 gav kommunstyrelsen förvaltningen i uppdrag att göra en översyn av kommunens biblioteksverksamhet. En extern utredare anlätades för att utreda folkbiblioteksverksamheten utifrån nuvarande förutsättningar. Uppdraget var att se över vilka prioriteringar som behöver göras för att uppnå en så god verksamhet som möjligt. Den externa utredningen beskriver nuvarande förutsättningar för kommunens biblioteksverksamhet och ger konstruktiva förslag till verksamhetsinriktning för folkbiblioteket.

Utredningen påpekar bland annat:

- att Västerviks bibliotek har behov av utveckling
- att det är nödvändigt att se verksamheten i ett helhetsperspektiv. Det handlar om organisation och uppdrag men också om kommunal budget för biblioteksverksamhet och till viss del om stadsbibliotekets resurskrävande lokaler
- att nuvarande internorganisation ska stärkas vad gäller förutsättningar för övergripande ledning, prioritering och samordning
- att arbetsfördelningen ses över utifrån en kompetensöversyn
- att riktade satsningar på kompetensutveckling genomförs
- att IT- området förstärks och tillförs ytterligare resurser för webb- och systemansvar
- att bibliotekens underbudgeterade insatser gentemot skolor och social omsorg ses över, så att det skapas sammanhang mellan kostnader och åligganden

Som resultat av besparingskraven till biblioteken har pensionsavgångar inte återbesatts liksom det administrativa stödet har minskat. Dessutom har biblioteksorganisationen en längre tid varit utan bibliotekschef. Den totala situationen har inneburit en kraftigt ökad arbetsbelastning och osäkerhet för medarbetarna. I försöken att skapa de bästa möjliga villkor i den aktuella situationen har en t.f. utsetts från personalgruppen. Som stödfunktion har det 2016 tillknutits en konsult med särskild expertis inom HR och organisationsutveckling. Därtill är en konsult med biblioteksprofessionell expertis anlätad, med mål att utveckla en biblioteksplan i samverkan med kulturenheten, bibliotekspersonal samt barn- och utbildningsförvaltningen.

Vad angår folkbibliotekens struktur finns 2016 ett huvudbibliotek i Västervik, ett filialbibliotek i Gamleby, gemensamma skol- och filialbibliotek i Ankarsrum och Överum och ett föreningsdrivet bibliotek i Loftahammar. Genom samarbete med Oskarshamns bibliotek, körs en bokbuss i södra respektive norra kommundelen varannan vecka med uppehåll under sommaren.

Ekonomiskt ligger Västervik i botten av kommunerna i länet, vad angår total driftskostnad i kronor per invånare.⁷

11. Identifierade behov gällande åtgärder till stöd för biblioteksutveckling

- Uppdatering av digital infrastruktur, mjukvara och hårdvara samt personalens kompetenser på IT området
- Ny målgruppsprioritering:
  - o specifik prioritering av potentiella *användare* med språkliga, sociala eller utbildningsmässiga barriärer, inklusive nyanlända och asylsökare
  - o specifik prioritering av barn och deras familjer

- Utveckling av bibliotekens externa samarbeten och arbetsmetoder som nätverksaktör
  - Ombyggnad av huvudbibliotek
  - Försök med ökat antal öppettimmar
  - Klargörande av prioritering och budget för Västerviks musikbibliotek och visarkiv, där extern finansiering inte längre är möjlig
  - Reviderade, tydligare avtal så att bibliotekens uppsökande verksamhet gentemot social omsorg kan bära sina egna kostnader
  - Uppdaterade arbetsmetoder och möjlig omprioritering av befintlig verksamhet
-

12. Biblioteksplanens strategi: "Ett nytt sätt att vara bibliotek på"

Till grund för biblioteksplanen ligger följande:

- Tidigare utarbetad översyn av biblioteksverksamheten, samt annat tryckt material i form av strategier och planer på beslätade områden samt lagstiftning.
- Statistiska data.
- Den generella utvecklingen av folkbiblioteksområdet i Sverige och övriga Norden.
- Samtal och intervjuer genomförda under 2016 av en extern konsult genom besök vid berörda förvaltningar inom kommunen, vid huvudbibliotek och filialer, möten med bibliotekets personal och organiserat workshops med personalen.

12. a Vår vision

'Ett nytt sätt att vara bibliotek på'

Genom ett nytt sätt att vara bibliotek på vill vi säkra medborgarna i Västervik tillträde till en gemensam, demokratisk, oberoende mötesplats, och en inspirations- och lärandemiljö med relevanta erbjudande till alla.

Vi vill öka besökstalet genom att nå flera och nya medborgare.

Strategins överordnade mål är:

- Att flytta biblioteket från en analog till en digital verklighet, både för att utnyttja digitaliseringens möjligheter men också för att framstå som ett modernt och aktuellt erbjudande för befolkningen i Västerviks kommun.
- Att utveckla och återskapa biblioteket som en accepterad och gemensam resurs för hela Västerviks kommun.
- Att lyfta blicken och öppna biblioteket mot omvärlden samt att prioritera utveckling genom samarbete med externa partner, föreningar, medborgare och andra intressenter.

Även om det blir en stor uppgift för bibliotekets organisation att realisera den föreslagna strategin, bedöms denna vara helt nödvändig för att kunna erbjuda kommunens medborgare en försvarbar, relevant och modern biblioteksverksamhet. Uppbackning från politisk och förvaltningsmässig ledning är en förutsättning för att lyckas. Här kommer också en bra och hållbar lösning på bibliotekets ledningssituation vara till stor hjälp. Det är också av vikt att skapa bra förutsättningar för att bibliotekets anställda med lust och vilja aktivt och handlingsorienterat deltar i verksamhets- och kompetensutveckling. Situationen ställer också stora krav på samarbetsförmåga och helhetstänkande.

Förslaget är att starta där bibliotek, personal och användare nu befinner sig för att utveckla verksamheten i ett tempo som nuvarande situation kräver.

- Del 1: 2017 – 2018 Reorganisation, ombyggnad och fortsatt förberedelse av det nya:

Organisering i en teamstruktur. Förberedelser av förändring och utveckling, effektivisering av arbetsgångar, avveckling av icke prioriterade uppgifter.

Kompetensutveckling, börja med nya sätt att arbeta på, ombyggnad av huvudbibliotek.

- Del 2: 2019 – 2021 – strategin realiserar fullt ut under perioden:

Mer specifik tidsplanläggning genomförs under tiden allt eftersom, förslagsvis genom en årlig verksamhetsplan samt regelbunden uppföljning.

12 b – 12 g Strategiska prioriteringar:

12. b Att öka besökstalet och göra biblioteket till en mer levande plats

VARFÖR:

- För att nå nya medborgare.
- För att bidra till att göra Västervik till en klokare och mera kreativ kommun.
- För att stärka bibliotekets position som en tydlig (och inte ifrågasatt) tillgång för medborgarna och att få biblioteksrummen att framstå som levande, relevanta och aktiva platser som är inspirerande att vistas i.
- För att erbjuda likvärdiga möjligheter, där medborgarna med olika bakgrunder möter varandra. Det främjar acceptans och gemensam kraft och ger samtidigt bra möjligheter för att godta och erkänna den mångfald som finns i Västervik. Härmed kan flera invånare delta och aktivt bidra med värde för samhället, i stort och smått.
- För att understödja utveckling, gemenskap och medborgarnas eget deltagande.

VAD KRÄVS FÖR ATT DETTA SKA KUNNA SKE:

- Att idén om vad ett bibliotek är omvärderas.
- Att ny inredning av biblioteket som fysiskt rum är präglad av trevliga och sköna sittmiljöer. Det är en tendens på många ställen, att biblioteksbesökande, när de har kommit till biblioteket, uppehåller sig där i flera timmar. Men det krävs självklart att de fysiska rummen gör detta möjligt och bekvämt.
- Att det blir mera plats för människor och att människor kommer i centrum för inredningen. Detta innebär att de fysiska samlingarna reduceras och rent praktiskt trycks ut lite i periferin. De fysiska materialen spelar fortfarande en roll, men inte längre den avgörande huvudrollen. Detta är ytterst väsentligt att förstå och att förhålla sig aktivt till, både som politiker och som anställd.
- Att biblioteket inreder lärandemiljöer med fokus på digitalt lärande och eget skapande, möjligen i form av 'Maker-space' miljö. Komfortabla ljusa studiemiljöer ska inredas, liksom inbjudande gruppmiljöer men det ska fortfarande finnas plats för programverksamhet. Flexibilitet gällande inredningen är ett nyckelord. Det ska vara enkelt att flytta runt på möbler och att kunna iscensätta möblemang efter konkreta behov. Behov och preferenser ändrar sig hela tiden. Biblioteket ska kontinuerligt kunna vara i rörelse, också i dess fysiska framträdande.
- Att man understödjer att lärande i en digital tid förutsätter att biblioteket har digital kapacitet, som betyder en öppen och lätt åtkomst (med bra kapacitet) för

alla. Därtill modern hårdvara och mjukvara som användarna kan använda och få undervisning i.

- Att man möjliggör det så att användarna kan och vill det mesta själva. Det ändrar både på typen av efterfrågan och på de anställdas roller.
- Att personalens allmänna digitala kompetenser stärks.
- Att man finner en ny lokal-lösning för Tjust släktforskarförening.
- Att det är fokus på extern kommunikation av "ett nytt sätt att vara bibliotek på" så att alla förstår att en modernisering och uppdatering är på gång.
- Att kulturkvarteret *Bryggaren* värnas.

12. c Att utveckla en öppen, digital lärandemiljö och plats för eget skapande

VARFÖR:

- Samhället digitaliseras, och detta fortsätter mer och mer intensivt. Att kunna klara sig som medborgare i ett digitaliserat samhälle är både en praktisk nödvändighet och ett demokratiskt åliggande.
- Genom att upprätta och driva en öppen, digital lärandemiljö kan biblioteket stärka medborgarnas digitala kompetenser och därmed bidra till deras möjligheter att fungera som fullgoda deltagande medborgare.
- För att biblioteket i kraft av sin värdegrund, profil och öppenhet, ska vara den givna platsen för fritt digitalt lärande och eget skapande.
- För att en digital lärandemiljö på biblioteket ska vara en attraktiv väg in för nya medborgare, inte minst nyanlända, flyktingar eller nysvenskar.
- Även om de inte är digitala arrangemang är det lämpligt att koppla språkcaféer, caféer, material på främmande språk och liknande till en digital lärandemiljö.
- I Västervik deltar 500- 700 på vuxenutbildning, som kunde ha mera nytta av digitalt lärande, och biblioteken som flerspråkiga, demokratiska mötesplatser
- Många bibliotek har börjat med motsvarande initiativ och medborgarna tar positivt emot de nya möjligheterna och bekräftar därmed deras relevans.

VAD KRÄVS FÖR ATT DET SKA KUNNA SKE:

- Att kommunstyrelsen och biblioteket väljer att prioritera insatsen.
- Att idén om en digital lärandemiljö finns med vid planering av ombyggnad av huvudbiblioteket och att ombyggnaden genomförs, så det skapas plats till dedikerade miljöer
- Att det frigörs resurser så att 4-5 anställda kan bilda ett team med fokus på utveckling och drift av en öppen digital lärandemiljö.
- Att personalen utvecklar gedigna IT-kompetenser.
- Att personalen lär från andra bibliotek i närheten.
- Att kommunen accepterar biblioteket som ett gemensamt digitalt centrum.
- Att kommunens IT-kunniga understödjer idén och hjälper till särskilt i uppstartsfasen.
- Att det finns en budget till digital/teknisk uppdatering – även inkluderande större nätkapacitet för publik och inköp av modern hårdvara och mjukvara, också digital utrustning som användarna vanligtvis inte själva har råd med som ligger utöver en vanlig dator, t.ex. 3Dprinter – scanner, filmredigeringsprogram, musikredigeringsprogram, teckningsprogram m.m.

- Att biblioteket ingår partnerskap med externa aktörer som har kunskap och intresse i området, t.ex. Barn- och utbildningsförvaltningen, Enheten för arbete och kompetens, Komvux, IT-enheten, miljöer för unga, IT- företag eller annat.
- Att man tänker och handlar flerspråkigt.
- Att det är fokus på extern kommunikation av de nya möjligheterna, så alla vet att de finns här.

12. d Att utveckla biblioteket till ett offentligt favoritställe för barn och deras familjer

VARFÖR:

- För att barn är framtidens vuxna och därmed framtidens läsare och kreativa tänkare.
- För att biblioteket kan understödja barns läsning och lärande, uttryck av fantasi och kreativitet, utveckling av socialt och kulturellt kapital samt lust till att uppleva.
- För att kontakten med föräldrarna kommer via barnen och därför är det uppenbart att man bör satsa på utveckling ur en familjebiblioteksdimension.
- För att flera barn kan få glädje av de möjligheter som biblioteket kan erbjuda – speciellt förskolebarn är lätta att göra begeistrade av biblioteket. Barn upp till 9 år är vanligtvis flitiga biblioteksanvändare, men inte i Västervik. Det vill denna strategi ändra på.
- För att barn är underprioriterade i den aktuella biblioteksverksamheten. Det finns några få miljöer inredda med inriktning på barn, men de har inte gett genomslag mätt i aktuella siffror. Personalresurserna dedikerade för barn är för begränsade. Statistiken för 2015 visar att Västervik bara använder 12 % av de samlade resurserna gentemot barn, vilket är den lägsta prioriteringen i länet. Högst ligger Högsby kommunbibliotek som använder 52 % av resurserna mot barn. Genomsnitt för landet är 24 %.

VAD KRÄVS FÖR ATT DETTA SKA KUNNA SKE:

- Att kommunstyrelsen och biblioteket väljer att prioritera insatsen.
- Att idén om att vara bibliotek på ett nytt sätt tänks in i samband med ombyggnad av huvudbiblioteket (och att ombyggnaden genomförs så att det skapas plats till dedikerade miljöer som möbleras och tas till användning inom ramen för planperioden).
- Att utvecklingen av att vara barnbibliotek på ett nytt sätt avspeglar det faktum att barn är digitalt vana och multimediala – det gäller både böcker och läsning men i lika hög grad diverse digitala medieformer som film, musik och annat.
- Att det frigörs resurser så att 4-5 anställda kan bilda ett team med fokus på utveckling och drift av biblioteksverksamhet som är särskilt målriktad för barn och deras familjer.
- Att barn involveras i biblioteksutvecklingen och tas in som aktiva deltagare när de använder biblioteket.
- Att biblioteket avspeglar den mångfald av kultur och den flerspråkighet som barnen är en del av.

- Att biblioteksverksamheten anpassas så att familjer känner sig välkomna och berikade.
- Att barnbiblioteksverksamheten ingår partnerskap med externa aktörer som har kunskap och intresse för området, t ex. Barn- och utbildningsförvaltningen, skolor, förskolor, kulturinstitutioner, asylcenter, utvalda bostadsområden och andra relevanta miljöer.
- Att personalen utvecklar nya moderna kompetenser och insikter inom området barn och deras familjer.

12. e Att se över biblioteksstruktur och betjäningsställen i kommunen

VARFÖR:

- För att lägga ett helhetsperspektiv på Västerviks bibliotek och göra en samlad prioritering utifrån helheten.
- För att använda de samlade resurserna på bästa möjliga sätt utifrån den verklighet som finns i Västervik idag – inte igår eller för 10 år sedan.
- För att få så mycket värdeskapande bibliotek som möjligt för pengarna.
- För att frigöra personalresurser till prioriterade uppgifter.
- För att kunna prioritera användningen av medel till bibliotek och att rikta särskilda erbjudanden där behovet är störst.

VAD KRÄVS FÖR ATT DET SKA KUNNA SKE:

- Att man genomför en analys av befolkningsunderlaget i kommunen för att utröna var biblioteksbehovet förväntas vara störst.
- Att den mobila verksamheten i form av bokbuss och *boken kommer*-verksamhet värnas samt att lokalfrågan i Gamleby prioriteras.
- Att man undersöker möjligheterna att realisera idén om meröppet bibliotek, vilket ökar medborgarnas tillgång till bibliotekets faciliteter. Det betyder att personalresurser kan flyttas till utvecklingsområden där det tillför störst värde, till uppgifter med högsta prioritet.
- Att man överväger – utifrån professionella prioriteringar och konkreta ekonomiska möjligheter – om alla bibliotek i princip ska kunna detsamma, eller om de med fördel kan utvecklas olika och med olika profiler.
- Att man klargör möjligheter för mera samlokalisering och intensifierat samarbete med föreningar, frivilliga, institutioner eller andra externa resurser.
- Att man lär genom att göra – inte bara prata och planera, utan handla konkret och lär under tiden.

12. f Att stärka och utveckla personal och organisation

VARFÖR:

- För att stärka personalen med hänsyn till kompetenser och förståelse av bibliotekets nya mål och uppgifter och därigenom göra det möjligt för personalen att möjliggöra idén om framtidens bibliotek i Västerviks kommun. För att utveckla en sund och inspirerande arbetsmiljö.
- För att göra det möjligt att säga farväl till föråldrade arbetsmetoder och föreställningar om hur det är "att vara bibliotek".

- För att stärka den kollektiva självtilliten och självinsikten och därigenom utveckla grunden för att skapa resultat genom samarbete med externa partner, medborgare, föreningar och andra institutioner.
- För att stärka organisationens hållbarhet och motverka att anställda känner sig utlämnade och ensamma om uppgiften.

VAD KRÄVS FÖR ATT DET SKA KUNNA SKE:

- Personalens mod och lust att vara med.
- Kontroll på ledningssituationen.
- Skräddarsydda kurser till alla, på basnivå – det biblioteksbasala kan ske genom att gå bredvid en kollega medan andra förlopp som t.ex. om digitala ämnen kan ev. arrangeras med lokala kurserbjudare/expertter.
- Kontinuerlig utveckling av en enkel lärandepraxis, bredvidgående, enkelt kunskapsutbyte och liknande.
- Ny organisation baserad på en teamstruktur, där 4-5 personersteam upprättas utifrån de prioriterade uppgifterna – t.ex. ett team som driver den digitala lärandemiljön, ett annat team med fokus på bibliotek för barn och familjer, ett team med fokus på effektivisering och modernisering av procedurer och uppgiftshantering, kvalitetssäkring av interna och administrativa processer, fortlöpande optimering och ett team med fokus på användarna generellt och målet om att få fler besökande. Idén är att varje enskild medarbetare tillhör ett team på halv arbetstid och knyts till lösning av gemensamma basuppgifter på halv arbetstid. Realiseringen av en teamstruktur kan behöva justeras när det blir tydligt vad som fungerar och vad som inte fungerar.

12. g Effektivisering, digitalisering och prioritering

VARFÖR:

- För att nyttja teknologins potential.
- För att stoppa arbetet med uppgifter som inte bidrar till utveckling av det önskade biblioteket för framtiden och därmed frigöra några (idag) bundna resurser så att det blir möjligt att tänka och handla på ett nytt sätt.
- För att främja en bra arbetsmiljö.
- För att nyttja stordriftsfördelar.
- För att förenkla och modernisera och få ett bättre bibliotek för medlen.

VAD KRÄVS FÖR ATT DETTA SKA KUNNA SKE:

- Identifiering av större uppgifter/ områden till vidare utredning. Det handlar om uppgifter/områden där det finns tvivel om dessa ska föras vidare och i givet fall med vilket mål och hur.
- Resurser till att genomföra konkret utredning, uppgiftsområde för uppgiftsområde. Vilja och kraft att realisera önskade ändringar, och att avveckla det som visar sig ska avvecklas.

Större uppgifter/områden till utredning kan exempelvis vara:

- Personalens roll under den bemannade öppningstiden och schemat, hur görs det lätt och välfungerande?
- Diverse processer omkring val, inköp och gallring av biblioteksmaterial – in och ut.
- Musikbibliotek och visarkiv.
- Uppsökande verksamhet gentemot social omsorg

13. Styrdokumenten

Bibliotekslagen

Kulturstrategi 2016 – 2020, Västervik kommun

Skolbiblioteksutredning, inriktningsförslag

Regional Biblioteksplan för Regionbiblioteket i Kalmar län 2017-2021

UNESCOs Folkbiblioteksmanifest

UNESCOs Skolbiblioteksmanifest

FNs konvention om barns rättigheter, 1989

---

¹ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801

---

² Det moderna skolbiblioteket -en framtidsskiss ett uppdrag för Sveriges kommuner och landsting, SKL Slutrapport 2012-06-14, av Krister Widell och Mats Östlin

³ Folkbiblioteken i Kalmar län 2014, Svensk biblioteksförning

⁴ Jochumsen, Henrik, Hvenegaard Rasmussen, Casper & Skot-Hansen, Dorte (2010). A ned Model for the Public Library in the Knowledge and Experience Society

⁵ Kommunfakta 2015, Statistiska Centralbyrån SCB

⁶ Folkbiblioteken i Kalmar län 2014, Svensk biblioteksförning

---

⁷ Folkbiblioteken i Kalmar län 2014, Svensk biblioteksförning